Dinç, E., Üztemur, S. S. (2016). Afiş çalışmalarıyla ortaokul öğrencilerinin çevre farkındalıkları ve sosyal katılım becerilerinin geliştirilmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 16,* (USBES Özel Sayı II), 1224-1239.

Geliş Tarihi: 30/04/2015 Kabul Tarihi: 11/02/2016

AFİŞ ÇALIŞMALARIYLA ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ÇEVRE FARKINDALIKLARI VE SOSYAL KATILIM BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ *

Erkan DİNÇ**
Servet Suna ÜZTEMUR***

ÖZET

Bu çalışmanın amacı tasarlanan ders dışı faaliyetler aracılığı ile ortaokul öğrencilerinin sosyal ve çevresel farkındalıklarını artırmak ve bu süreçte yaşadıkları deneyimler hakkındaki görüşlerini belirlemektir. Bu kapsamda düzenlenen faaliyetler öğrencilerin yaşadıkları sosyal çevreyi gözleme ve çevre sakinleriyle görüşerek önemli çevre sorunlarını belirlemelerini ve bu konularla ilgili afiş ve posterler hazırlamalarını kapsamaktadır. Keşfedici araştırma desenine göre tasarlanan bu araştırmanın çalışma grubunu 2014-2015 öğretim yılında Manisa Yunusemre ilçesinde resmî bir ortaokulun 34 mevcutlu 7. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Manisa'nın çevre sorunlarını belirlemek amacıyla öğrenciler yakınlarındaki kişilerle mülakat yapmıştır. Mülakat sonuçlarının sınıfça oylanması sonucunda en önemli çevre sorunları; çöp sorunu, park ve yeşil alan eksikliği ve hava kirliliği olarak belirlenmiştir. Gruplara ayrılan öğrenciler afiş konularını belirlemiş ve hazırladıkları afişleri proje sonrasında okullarında sergilemiştir. Sergi sonunda öğrenciler kendi yapmış oldukları afişleri oylayarak en iyi üç tanesini seçmiştir. İlk üçe giren afişler belediye tarafından reklam panolarında sergilenmiş, diğer afişler ise okulda sergilenmiştir. Süreç sonunda her bir gruptaki öğrencilerle yapılan odak grup görüşmelerinde elde edilen veriler ışığında öğrencilerin çevresel farkındalık, işbirliği içinde çalışma ve sosyal katılım becerilerinde olumlu yönde gelişme olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca öğrencilerin okul ve Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarında pozitif yönde gelişme olduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çevre farkındalığı, keşfedici araştırma, sosyal katılım becerisi

IMPROVING MIDDLE SCHOOL STUDENTS' ENVIRONMENTAL AWARENESS AND SOCIAL PARTICIPATION SKILLS THROUGH DESIGNING BANNERS

ABSTRACT

The aim of this study is to improve the social and environmental awareness of secondary school students through the extra-curricular activities and to identify their opinions on their experiences in this process. The activities organized in this context include the observations of social environment in which students live, identifying major environmental problems in consultation with local residents and designing of banners on this subject. Designed as an exploratory research, the current study employs 34 grade seven students attending the same class in a public middle school in Manisa province in 2014-2015 academic year as its study group. Each student conducted an interview with one of their relatives or acquaintances to find out the most important environmental problems experienced by the residents of Manisa. After voting the results of interviews by the students, the most important environmental problems are identified as garbage problem, lack of parks and the green areas and the air pollution. Students, seperated into groups, determine their topic of posters and demonsrate them at the school after the project. The first three posters were exhibited on billboards by the municipality and the others were exhibited at the school. At the end of the process, focus group interviews were conducted with the groups of students participated in the procedures given above. The results obtained from the interview data concludes that there has been an improvement in students' environmental awareness and sensitivity as well as development in their cooperative working and social participation skills.

Key Words: Environmental awareness, exploratory research, social participation skills.

** Bu çalışma IV. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuş ve çalışmanın özeti adı geçen sempozyumun Bildiri Özetleri kitabında basılmıştır.*

*** Doç. Dr., Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi, erkandinc@gmail.com)*
**** Doktora öğrencisi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilgiler, servetuztemur@gmail.com*

1.GİRİŞ

İnsanların ve diğer canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde bulundukları fiziksel, biyolojik, toplumsal, ekonomik ve kültürel ortam olarak tanımlayabileceğimiz çevre kavramının insanların ve toplumların gündemine girmesi çok eski zamanlara dayanmaktadır (Torunoğlu, 2012: 3). İnsanoğlunun refah seviyesini yükseltmek için gelişen teknolojiyi de kullanarak yaşadığı çevreyi değiştirme hareketleri ve kaynakların bilinçsizce kullanımı, insanlığın geleceğini her geçen gün daha fazla tehdit eden çevre sorunlarına neden olmaktadır (Ünal, 2011). İnsan ile doğa dengesinin bozulmasına yol açan çevre kirliliğinin temel nedeni, 19. ve 20. yüzyılda hızla gelişerek doğal çevrenin hızla değişmesine ve yeni bir sosyal çevrenin oluşmasına sebep olan sanayi olgusudur (Yücel ve Morgil, 1998: 84). Hızla artan dünya nüfusu, sanayinin ve kentleşmenin plansız yapılması, nükleer denemeler, bölgesel savaşlar, tarım ilaçları, yapay gübreler ve deterjan gibi kimyasal maddeler yoluyla çevre kirliliği giderek artmaktadır (Koparal, 2012: 24). Çevre sorunlarının olumsuz etkilerinin gelecekte artarak devam etmesi beklenmekle birlikte küreselleşen dünyada bütün toplumları ilgilendirmesi nedeniyle 20. yüzyılın son çeyreğine doğru uluslararası çalışmalar yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir (Kyoto Protokolü, 1997; UNCED, 1992; UNCHE, 1972; UNESCO, 1978).

Günümüz dünyasında birey ve toplum olarak sürdürülebilir bir çevrede sağlıklı bir şekilde yaşamanın en önemli yolu; çevre bilincine sahip olmak, çevreyi korumak ve geliştirmekten geçer. Bireylerde çevre duyarlılığının geliştirilmesi ve çevre bilincinin artırılması etkili bir çevre eğitimiyle mümkündür. Çevre eğitimi; toplumun bütün kesimlerinde çevre bilincinin geliştirilmesi, çevreye duyarlı, kalıcı ve olumlu davranış değişikliklerinin kazandırılması ve tarihi, doğal, kültürel, sosyo-estetik değerlerin korunması, aktif olarak katılımın sağlanması ve sorunların çözümünde aktif görev alma olarak tanımlanabilir (Baykan, 2004: 452). Çevre eğitiminin amacı; çevresini bir bütün olarak kavrayan, çevreyle etkileşiminde eleştirel bir bakış açısı geliştiren, ulusal ve küresel sorunlardan haberdar olan, bu sorunlara duyarlı, bu sorunların çözümü için gönüllü olarak çaba gösteren, ekolojik kültürü, çevre ahlâkı ve çevre bilinci düzeyi yüksek, girişken bir eko-yurttaş, gezegenine sahip çıkan dünya vatandaşı bireyler yetiştirmektir (Atasoy ve Ertürk, 2008: 107). Çocukluk Birliği adlı kuruluş tarafından yayınlanan bir raporda, çocukluk döneminin doğal dünyaya ilişkin endişe, ilgi, farkındalık, eğilim, değer verme ve bilgi kazanma açılarından kritik bir dönem olduğu belirtilmektedir. (Cordes ve Miller, 2000; akt. Gökçe, vd., 2007). Bu nedenle çevre eğitimine küçük yaşlardan başlanarak gereksinimlerini karşılama ve doğal kaynaklardan yararlanma dengesini oluşturmada çocukları bilinçlendirmek çok önemlidir (Budak, 2008: 26). Sürdürülebilir çevre eğitimi ilk olarak ailede başlar daha sonra ise okulda devam eder. Ailede çevre eğitiminin verilmemesi okulun bu konudaki önemini daha da artmaktadır. Öğretmen ve öğrencilerin çevre eğitimi konusunda en iyi şekilde bilinçlendirilmeleri sağlanmalıdır. (Ünal, 2011: 68). Doğal kaynakları korumaya yönelik yasalar çıkarmaktan ziyade; çocuklarımızda çevre duyarlılığını sağlayacak öğrenme yaşantıları sağlamak çok daha fazla olumlu etkiye sahiptir. İlköğretimde çevre eğitiminin amacı, öğrencilerimize teorik bilgilerden ziyade; çevrenin ve çevre sorunlarının farkına varmalarını sağlamak olmalıdır (Ayvaz, 1998: 99).

İnsanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği Sosyal Bilgiler derslerinin en önemli amaçları arasında duyarlı ve sorumlu

vatandaşlar yetiştirmek gelmektedir (MEB, 2005: 42). Sanayi toplumunun insanları ferdîleştiren ve çıkarlarını korumaya sevk eden eğilimlerine karşı gelecek nesilleri başkalarının sırtından yaşamamaya, kendisi ve diğer insanlar için çalışmaya, kendisinin yanı sıra başkalarını da düşünmeye ve yardım etmeye özendirmek gerekir. Çocukların kendisinden ve ailesinden başlamak üzere sosyal grupların içinde bilinçli ve sorumluluk duygusu ile hareket etmeleri sağlanmalıdır (Ergün, 2009: 51). Demokratik ve modern toplumlarda eğitimin önemli amaçlarından biri kendisine, çevresindeki kişilere ve doğaya değer veren, yaşadığı toplumun ve dünyanın bir parçası olarak kendine güvenen ve topluma katkıda bulunabilme bilincine sahip bireyler yetiştirmektir. Bunu sağlayabilmek için öğrencilerin okul çağının ilk yıllarından başlayarak toplumsal hayattaki işleyişi kavraması gerekir. Öğrenciler toplum ve çevre sorunlarına duyarlı olmalı, gerektiğinde hem kendi hem de başkalarının iyiliği için harekete geçebilmeli ve çözüme yönelik sürece katılmaya istekli olmalıdır (MEB, 2005: 58).

Günümüzde çevre eğitiminden beklenen sadece bilgi vermek ve sorumluluk hissi oluşturmak değil; insanların tutum ve davranışlarını kökten değiştirerek çevre ile ilgili konularda aktif katılım sağlamalarını, düşünen, tartışan, sorgulayan, sürdürülebilir yaşam ve kalkınmayı benimsemiş, dünya ile uyumlu bir bireylerin yetiştirilmesine katkı sağlamasıdır. Böyle bir çevre eğitimi de ancak vatandaşlık ve insan hakları, ekoloji, estetik, ahlâk ve demokrasi eğitimi ile bütünleştiği zaman anlam ve önem kazanır (Atasoy ve Ertürk, 2008: 107; Çevre Atlası, 2004: 455). Çevre eğitimine bu çerçeveden yaklaşan uygulamadaki sosyal bilgiler öğretim programı, öğrencilerin mensubu oldukları toplumu ve çevrelerini etkileyen konularda ihtiyaçların karşılanması için fikir üretme, bu fikri çevresindekilere iletme, görüşme, tartışma, planlama, uzlaşma ve eylemde bulunmayı içeren sosyal katılım becerilerini geliştirmeye öncelik vermiş ve bu doğrultuda topluma hizmet uygulamalarının gereğine vurgu yapmıştır (MEB, 2005: 58). Bu sayede aktif öğrenme yaşantıları yoluyla öğrencilerin sorumluluk değerinin yanı sıra, problem çözme, araştırma ve iletişim becerilerinin geliştirilmesi öngörülmüştür (MEB, 2005: 57-58). Sözel bir ders olması itibariyle Sosyal Bilgiler ele aldığı konular bakımından soyut ve teorik bir ders olarak görülmüştür. Hâlbuki bireyin sosyalleşmesinin yanı sıra hayal gücü ve yaratıcılık becerilerini geliştirmeyi amaçlayan Sosyal Bilgiler derslerinde eğitimi okul dışına taşıyarak okul ile hayat arasındaki Çin seddini kaldırmak önemlidir (Ata, 2012: 42).

İlgili alanyazın incelendiğinde ilköğretimde çevre eğitimi ve duyarlılığı konusunda yapılan araştırmaların (Alım, 2006; Atasoy ve Ertürk, 2008; Ay, 2010; Aydın ve Çepni, 2012; Demirbaş ve Pektaş, 2009; Gökçe ve diğerleri, 2007; Özdemir, 2010; Seçgin, Yalvaç ve Çetin, 2010) öğrencilerin çevreye yönelik var olan bilgi, tutum ve davranışlarının ortaya konulması üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Alanyazındaki çalışmalardan farklı olarak bu araştırmada var olan durumu betimlemek yerine öğrencilerin çevre duyarlılığını artırmak amacıyla afiş projesi çalışması yürütülmüştür. Afiş projesinin amacı; Manisa'daki çevre sorunlarına öğrencilerin ve halkın dikkatini çekmek, öğrencilerin yaşadıkları çevrenin sorunları hakkında bilgi sahibi olmalarını ve çevre farkındalığı kazanmalarını sağlamaktır. Çalışma süresince öğrencilerin çevre konusunda bilişsel ve duyuşsal yönden kendilerini geliştirmeleri amaçlanmıştır. Bu çerçevede çalışmanın problem cümlesi şu şekilde oluşturulmuştur: "Afiş projesi öğrencilerin çevre farkındalığı kazanmaları ile araştırma, işbirlikçi çalışma, iletişim ve sorumluluk alma becerilerine nasıl ve ne düzeyde katkı sağlamaktadır?"

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeline, çalışma grubuna, işlem basamaklarına ve verilerin toplanması ve çözümlenmesine yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Afiş projesi ile öğrencilerde çevre duyarlılığı kazandırma amacıyla yapılan bu araştırmanın modeli, belli bir alanda genellikle üzerinde az çalışılmış konularda yapılan çalışmalar için uygun bir yöntem olarak kabul edilen keşfedici araştırma modelidir. Keşfedici araştırmalarda, araştırmaya başlamadan önce konu hakkında fazla bilgi sahibi olunmadığı için araştırma problemleri net bir şekilde oluşturulamaz (Cohen Manion ve Morrison, 2000). Bu nedenle bu tip araştırmalar nitel yöntemin uygulanmasını gerektirirler. Nitel araştırma, bir dizi kanıt kullanmaya ve yeni konular keşfetmeye daha açık olma eğilimi taşıdığı için (Neuman, 2013: 53) bu araştırmada nitel araştırma yöntemleri kullanılması tercih edilmiştir.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2014-2015 öğretim yılında Manisa ili Yunusemre ilçesinde resmî bir ortaokulun 34 mevcutlu bir 7. sınıfında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Sınıfta 18 kız ve 16 erkek öğrenci bulunmaktadır. Araştırmada işlem süresince örnekleme ulaşmanın kolay olması ve öğrencilerde meydana gelen davranış değişikliklerini daha iyi gözlemleyebilmek amacıyla proje için ikinci yazarın görev yaptığı ortaokul ve dersine girdiği sınıf seçilmiştir.

2.3. Çalışma Süreci

6- 34 kişiden oluşan sınıfta öğrenciler gruplara ayrıldı ve toplamda on grup oluşturuldu. Çalışmanın her aşaması hakkında öğrenciler bilgilendirildi.

7- Her öğrenciye Manisa'nın çevre sorunlarıyla ilgili beş kişiyle görüşme yapması istendi. Öğrenciler, görüşmecilere "Manisa'nın en önemli çevre sorunu nedir?", "Belirttiğiniz çevre sorunlarının sebepleri nelerdir" ve "Sizce bu çevre sorunları nasıl çözülmeli, sorunları çözmek için kimler neler yapmalı?" sorularını yöneltti.

8- Öğrencilerden alınan görüşme tutanakları araştırmacılar tarafından betimsel analize tabi tutuldu. Öğrencilerin yaptıkları görüşmelerden Manisa'nın en önemli çevre sorunu nedir sorusunun cevabı olarak hava kirliliği (f: 56), çöp sorunu (f: 29), ulaşım ve trafik sorunu (f: 22), otopark sorunu (f: 18), çarpık kentleşme (f: 15), park ve yeşil alan eksikliği (f: 14), su kirliliği (f: 11), gürültü (f: 9), sanayi atıkları (f: 8) ve başıboş hayvanlar (f: 3) sonuçları çıktı. Frekans değerleri öğrencilerden gizlenerek bu çevre sorunları tahtaya yazıldı. Öğrencilere "Sizce Manisa'nın en önemli çevre sorunu nedir?" sorusu sorularak tahtadakilerden en önemli üç tanesini seçmeleri istendi. Oylama sonucunda öğrenciler çöp sorunu, park ve yeşil alan eksikliği ve hava kirliliğini seçti.

9- Gruplara afiş çalışması yapacakları konuyu seçmeleri istendi. Dört grup çöp sorununu, dört grup park ve yeşil alan eksikliğini ve diğer iki grup ise hava kirliliğini seçtiler.

10- Gruplara afişlerini hazırlamak amacıyla on beş gün süre verildi. Bu süre içerisinde internetten ve çevrelerindeki insanlardan bilgi alma amacıyla

yararlanabilecekleri; fakat afişin ve sloganın tamamen özgün olması gerektiği belirtildi.

11- Süre sonunda gruplar hazırladıkları afişleri okuldaki öğretmenler ve öğrencilerin görmeleri amacıyla sergilediler. Öğretmenlerin afişler hakkında öğrencilerin görüşünü etkileyecek şekilde yorum yapmamaları için gerekli uyarılar araştırmacılar tarafından yapıldı. Sergi sonunda çalışma grubundaki öğrenciler kendi yapmış oldukları afişleri oylayarak en iyi üç tanesini seçtiler.

12- Öğrenciler tarafından yapılan seçim sonucunda ilk üçe giren afişler, okul müdürü ve araştırmacılar tarafından reklam panolarında sergilenmesi amacıyla belediye başkanına sunuldu. Belediye başkanı projeyi olumlu karşılayarak afişlerin matbaada büyütülüp şehir merkezindeki reklam panolarında ve çöp arabalarında sergilenmesi sözünü verdi. Ayrıca projenin kendisine ilham kaynağı olduğunu ve ilçedeki diğer okullarda da çevre duyarlılığı kapsamında buna benzer projeler yapmak için çalışmalar yapacaklarını bildirdi.

13- Öğrencilerin proje süreci boyunca neler hissettiklerini öğrenmek ve çevre duyarlılıklarının artıp artmadığını ortaya koymak amacıyla araştırmacılar tarafından her görüşmede iki grubun yer aldığı beş odak grup görüşmesi yapıldı.

2.4. Verilerin toplanması ve çözümlenmesi

Araştırmada öğrencilerin afiş projesi sonrasında çevre duyarlılıklarına ilişkin görüşlerini belirlemek ve süreç boyunca neler hissettiklerini ortaya koymak amacıyla odak grup görüşmesi yapılmıştır. Toplamda 10 gruptan oluşan öğrencilerle her görüşmede iki grup üyelerinin yer aldığı beş odak grup görüşmesi yapılmıştır. Odak grup görüşmeleri için okuldaki dersler bittikten sonra sabahçı olan öğrenciler öğleden sonra okula davet edilmiş ve gelen öğrencilerle öğretmenler odasında odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Odak grup görüşmeleri ortalama 30 dakika sürmüştür. Görüşmeler ses kaydına alınmıştır. Ses kaydına almadan önce öğrencilerin onayı alınmıştır. Odak grup görüşmesinden elde edilen verilere içerik analizi uygulanarak toplanan verilerden kavramlara ve ilişkilere ulaşılmıştır.

İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 259).

3. BULGULAR

Öğrencilere afiş hazırlama sürecinin ilk aşamasında kolayca ulaşabilecekleri beş kişiyle görüşme yapmaları istenmişti. Bu görüşmeler sırasında öğrencilerin Manisa'nın çevre sorunlarıyla ilgili bilgilenmeleri ve bilinçlenmeleri amaçlanmıştır. Öğrencilerin yaptıkları görüşmeler sonucunda belirlenen başlıca çevre sorunları park ve yeşil alan eksikliği, ağzı açık çöp kovaları, bozuk ve emniyet şeridi olmayan yollar, hava kirliliği, su kirliliği, başıboş hayvanlar, orman yangınları, çarpık kentleşme, küresel ısınma ve altyapı eksikliğidir. Manisa'nın çevre sorunlarıyla ile ilgili olarak öğrencilerin daha önce bilmedikleri ve yaptıkları görüşmeler sırasında ilk defa öğrendikleri ilginç bilgiler ise aşağıdaki Şekil 1'de görülmektedir.

Şekil 1. Öğrencilerin görüşmeler sırasında ilk defa öğrendikleri ve onlara ilginç gelen durumlar

Şekil 1'de görüldüğü üzere öğrencilerin afiş hazırlama projesi kapsamında yapmış oldukları görüşmeler neticesinde Manisa'nın çevre sorunlarıyla ilgili bilmedikleri bazı durumları öğrendikleri, ayrıca tuhaf ve ilginç gelen bazı bilgiler öğrenerek konuya olan ilgilerinin arttığı görülmüştür. Odak 3 görüşmesindeki Ö4 kodlu öğrencinin "Görüşme yaptığım kişilerden biri küresel ısınma dedi. Ne olduğunu duymuştum ama bilmiyordum. Onun ne olduğunu öğrendim.", odak 1 görüşmesindeki Ö5 kodlu öğrencinin "Su kirliliğinin sadece insanlara değil; hayvanlara da zararının olduğunu daha önce bilmiyordum, onlara da zarar verdiğini öğrendim" ve odak 2 görüşmesindeki Ö5 kodlu öğrencinin "Çöp yüzünden Manisa'da iki ya da üç tane ormanın yandığını duydum. Spil Dağı'nın bir kısmı yazın yanmıştı. Cam yüzünden yandığını öğrendim" demeleri yeni ve ilginç bilgiler öğrendiklerinin bir bulgusu olarak gösterilebilir.

Araştırmanın ikinci aşamasında öğrencilerin yaptıkları görüşmelerin analizinden çıkan sonuçlara göre Manisa'nın en önemli çevre sorunları olarak belirlenen sorunlar sınıf tahtasına yazılmış ve öğrencilerin en önemli üç çevre sorununu seçmeleri istenmişti. Yapılan oylamada öğrencilerin seçtikleri çevre sorunlarının frekans ve yüzdesi Tablo 1'de gösterilmiştir.

Öğrencilerle yapılan odak grup görüşmelerinde elde edilen bulgular, oylama sırasında öğrencilerin kararını etkileyen başlıca etkenlerin kendi kişisel deneyimleri ile görüştükleri kişilerin söyledikleri olduğunu göstermiştir. Odak 5 görüşmesindeki Ö5 kodlu öğrencinin "Çocuklar evde oyun oynuyorlar. Yeşil alanlar çoğalsın diye oyumu park ve yeşil alan eksikliğine verdim", Odak 2 görüşmesindeki Ö4 kodlu öğrencinin

"Çöp sorununu seçtim; çünkü sokaklarda çok fazla çöp var ve insanları rahatsız ediyor. Bizim evin orada boş bir arsa var. Belediye çöp kovası getirdi yine de çöpleri götürüp boş arsaya atıyorlar. Bu arsa çok pis kokuyor belediyeye şikâyet etmemize rağmen hiç kimse çöp kutusuna atmıyor o nedenle seçtim" ve odak 4 görüşmesinde Ö1 kodlu öğrencinin "Görüşme sonuçlarına göre ortak bir karar aldık. Görüşmelerden en çok hava kirliliği çıkmıştı. Biz bu afiş konusunu seçerken en çok göz önünde bulundurduğumuz konu soluduğumuz havaydı. Karbondioksitle dolu hava zararlı madde bu nedenle hava kirliliği konusunu seçtik" demesi oylamalarda öğrencilerin kendi yaşamlarından ve görüşme yaptıkları kişilerden etkilendiklerine kanıt olarak gösterilebilir.

Tablo 1.
Öğrencilerin En Önemli Üç Çevre Sorunu İle İlgili Cevapları

Konu	Frekans	%
Çöp sorunu	14	41,18
Park ve Yeşil Alan Eksikliği	12	35,29
Hava kirliliği	8	23,53
Toplam	34	100

Proje hazırlama sürecinde öğrencilerden; kaynak araştırmaları yaparak problem çözme becerilerinin gelişmesi, kendi bilgilerini yapılandırmaları, sosyal ve iletişim becerilerini geliştirmeleri ve bilimsel çalışma alışkanlığı kazanmaları beklenmektedir (Çiftçi, 2014: 169). Bu doğrultuda afiş hazırlama projesinin de, öğrencilerin çevre duyarlılıklarını artırmakla birlikte işbirliği içinde çalışma becerilerinin gelişmesine ve kendi aralarında samimiyetin artmasına da katkıda bulunacağı düşünülmüştür. Odak grup görüşmelerinde öğrenciler; afiş hazırlama sürecinde arkadaşlıklarının daha da ilerlediğini ve işbölümü yaparak herkesin yeteneklerine uygun görev dağılımı yaptıklarını belirtmişlerdir. Odak 4 görüşmesindeki Ö2 kodlu öğrencinin "Kendi aramızda muhabbetimiz arttı. Ben bilmiyordum Beyza'nın çok konuştuğunu eve gidince çok konuşup başımı ağrıttı. Muhabbetimiz, samimiyetimiz arttı." ve Odak 5 görüşmesindeki Ö3 kodlu öğrencinin "Afişi hazırlarken birbirimizin görüşlerine değer verdik. İlk defa aynı grupta beraber çalıştık. Yine olsa beraber çalışırız." bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Afiş hazırlama sürecinden sonra gruplar hazırladıkları afişleri okuldaki öğretmen ve öğrenciler için sergilemiş ve sergi sonunda kendi yapmış oldukları afişleri sınıfta oylayarak en iyi üç tanesini seçmişlerdir. Görüşmelerde elde edilen verilerin analizini sonucunda afişlerin oylanmasında öğrencilerin Tablo 2'deki özellikleri dikkate aldığı belirlenmiştir.

Tablo 2.
Afişlerin Oylamasında Dikkate Alınan Özellikler

Özellik	f	Özellik	f
Etkileyici, dikkat çekici ve canlı olma	13	Belirginlik (açık) olma	5
Uyumlu olma	10	Sadelik	2
Resmin güzel olması	11	Özgünlük	1
Özenerek yapma	5	Gerçekçilik	1

Tablo 2'de görüldüğü üzere öğrenciler; afişleri oylarken en çok güzel olmasına, renklerin ve sloganların birbiriyle uyumuna ve etkileyici olmasına dikkat etmişlerdir. Ayrıca ilk üçe seçilen afişlerle seçilemeyen afişlerin karşılaştırılması yapılmış ve bu sayede öğrencilerin kıyaslama ve karar alma becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Odak 4 görüşmesindeki Ö3 kodlu öğrencinin "İlk üçe giren afişler insanı kendine çekiyordu. Biz bile onlara oy verdik. Görselleri daha iyiydi. Bir resmin iyi olması için renklerin ve

sloganın iyi kullanılması lazımdır" ve odak 4 görüşmesindeki Ö4 kodlu öğrencinin "Bizim afişte çok fazla yazı vardı ama ilk üçe giren afişlerde fazla yazı yoktu, sadece resim vardı ve resim vurgulayıcıydı. Onlar resimle anlatmaya çalışmışlar biz ise yazıyla anlatmışız" cümlelerinden öğrencilerin afişlerin oylamasında nesnel davrandıklarını göstermektedir. Öğrencilerin oyları sonucunda ilk üçe giren afişler Resim 1'de gösterilmiştir.

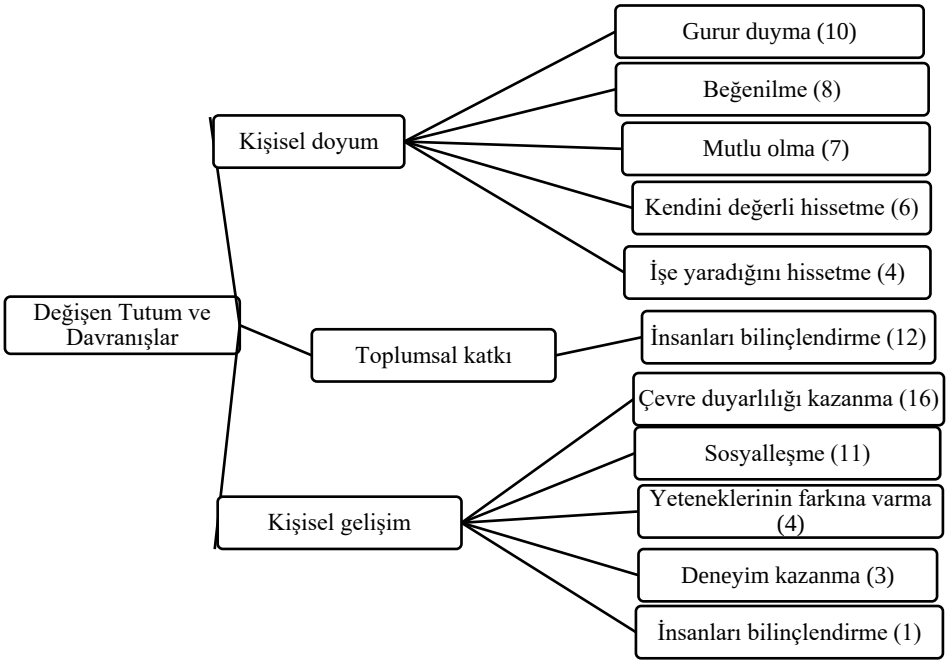

Resim 1. Oylama Sonucunda İlk Üçe Giren Afişler

Görüşmelerde ayrıca afiş hazırlama projesinin bütün aşamalarında öğrencilerin davranış ve tutumlarında değişiklik olup olmadığını belirlemek ve bu süreçte neler hissettiklerini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Toplanan verilerin analizi sonucunda birçok öğrencinin tutum ve davranışlarında değişmeler olduğuna işaret eden Şekil 2'deki bulgulara ulaşılmıştır.

Şekil 2'ye göre öğrencilerin afiş hazırlama sürecinin başından sonuna kadarki duygu ve düşüncelerindeki gelişimi üç ana kategoride özetlemek mümkündür. Bu çalışma sonrasında öğrencilerin görüşlerinden; topluma katkı sağladıklarını, tutum ve davranışlarını olumlu yönde geliştirdiklerini ve kişisel doyuma ulaştıklarını düşündükleri sonucuna varılabilir. Öğrencilerin en çok vurguladıkları kavramın çevre duyarlılığı kazanma olduğu tespit edilmiştir.

Afiş hazırlama projesiyle ulaşılmak istenen amaçlardan biri öğrencilerin sosyalleşerek işbirliği içinde çalışmalarını sağlamaktı. Bu doğrultuda Odak 3 görüşmesindeki Ö4 kodlu öğrencinin "Arkadaşlarımla daha çok vakit geçirmeye başladım. Daha çok konuştum. Normalde insanlarla bu kadar çok konuşmuyorum. Benim sosyalleşmemi ve insanlarla daha fazla konuşmamı sağladı." odak 4 görüşmesindeki Ö1 kodlu öğrencinin "Arkadaşlarımızla yakınlaştık, çevre konusunda bilinçlendik, grup çalışmasının nasıl bir şey olduğunu öğrendik" ve odak 5 görüşmesindeki Ö2 kodlu öğrencinin "Biz zaten iyi bir arkadaştık. Bu süreçte kavga etsek bile çok fazla güldük. Samimiyetimizi artırdı arkadaşlığımızı geliştirdi en çok hoşuma bunlar gitti." ifadeleri öğrencilerin kendi aralarında yakınlaşıp sosyalleştiklerine örnek gösterilebilir.

Şekil 2. Öğrencilerin proje süresince kendi tutum ve davranışlarında gözledikleri değişim

Projenin öğrencilerin kendi potansiyellerinin farkına varmalarına ve deneyim kazanmalarına katkı sağladığı söylenebilir. Odak 2 görüşmesindeki Ö4 kodlu öğrencinin "Biz çaba gösterdik. Başarmış ya da başaramamış olabiliriz. İlk deneyimimizdi." ve odak 3 görüşmesindeki Ö1 kodlu öğrencinin "Bazı insanlar ve ben bizim nasıl iyi eserler yapacağımızı öğrendik" ifadeleri bu duruma örnek gösterilebilir. Proje sonunda afişlerin okulda ve reklam panolarında sergilenmesi; öğrencilerin kendilerini değerli ve işe yarar hissetmelerini, mutlu olmalarını ve gurur duymalarını sağlamıştır. Odak 5 görüşmesindeki Ö2 kodlu öğrencinin "İnsanların güzel tepki vermeleri hoşuma gitti, gururlandım. İnsanların gelip beni tebrik etmesi aklıma geldikçe çok hoşuma gidiyor." Odak 1 görüşmesindeki Ö4 kodlu öğrencinin "Kendi yaptığım resimlerin sınıfın ve okulun karşısına çıkması çok hoşuma gitti." ve Odak 2 görüşmesindeki Ö3 kodlu öğrencinin "Kendimi bir büyük gibi gördüm. Afişlerin oylaması yapılırken kendimi çok değerli hissettim. Benim bir oyum bile değerliydi. Kendimi değerli hissettim." ifadeleri bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

Daha önce de belirtildiği gibi öğrencilerin büyük bir kısmı proje süresinde çevre farkındalığı kazandıklarını ifade etmişlerdir. "Çöpleri yere atmamaya başladım. Sakızları kuşlar yiyince ölüyor onu öğrendim. Sakızları çöp kutusuna atmaya başladım." (Odak 1 Ö4) ve "Çevreye daha çok duyarlı oldum. Önceden yerlere çöp atardım, şimdi atmıyorum. Şimdi gelecekte dünya nasıl olacak onu düşünüyorum. İnternetten resim bakmıştık belki bir fikir çıkar diye baktığımda çevreyle ilgili, gelecekle ilgili kötü resimler çıktı. Korktum artık çöpleri çöp kutusuna atıyorum. Çevreye karşı daha duyarlı oldum. Çevrenin dilinden anladım duyarlı oldum." (Odak 5 Ö1) örneklerinde görüldüğü gibi bu gruptaki öğrencilerin çoğunluğu çevre duyarlılığı veya çevre farkındalığı kavramı ile çöp sorununa dikkat çekmeye çalışmışlardır. Bunun dışında gürültü kirliliği ile

ekolojik ve toplumsal çevrenin geleceğine yönelik kaygılarını çevre farkındalığı ile ilişkilendiren katılımcılar olduğu da tespit edilmiştir.

MEB 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler öğretim programında (2005: 57-58) belirtilen "Sosyal bilgilerin sorumlu vatandaş yetiştirme amacı doğrultusunda öğrenciler; kamu, okul ve çevre yararına iyi ve etkili bir vatandaş olarak harekete geçmenin bilincine varmalı, bireysel olarak veya başkalarıyla iş birliği içinde çevresindeki toplumsal sorunlarla ilgilenebilmeli ve bunların çözümüne katkı sağlayacak nitelikte projeler geliştirip uygulayabilmelidir" ilkesi doğrultusunda afiş projesiyle öğrencilerin çevresindeki sorunların çözümünde etkin rol alarak sosyal katılım becerileri geliştirilmesi de amaçlanmıştır. Topluma katkı sağlama teması altında toplanan verilerin üç kategoriye ayrıldığı tespit edilmiştir. Bunlar başkalarına bilgi/farkındalık kazandırma, toplumsal fayda ve yaptığı katkıyla gurur duyma kategorileridir.

"Bence bizim afişi gören birisi kendisine bir ders çıkaracaktır. Ben ne yapıyormuşum farkında değildim artık yapmayacağım diyebilirler." (Odak 5 Ö1) ifadesi başkalarına bilgi/farkındalık kazandırdıkları görüşünde olan öğrencilerin düşüncesini dile getirirken; "Reklam panolarında ve okuldaki panolarda görmek gurur vericidir. Bunu ben yaptım diyebilmek beni duygulandırır. Bakıyorlar küçükler örnek alıyor. Manisa'nın çevre sorunlarının çözülmesine katkım olduğuna inanıyorum." (Odak 3 Ö2) alıntısı ise yukarıdaki üçüncü kategoriye örnek teşkil etmektedir.

Odak grup görüşmelerinde ayrıca öğrencilerin Manisa'daki çevre sorunlarına dikkat çekmek ve çözüm getirmek için neler yapılabileceğine dair önerileri de belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda dile getirilen 19 önerinin 16'sı ilgili sorunlara dikkat çekmeye odaklanmıştır. Manisa'daki çevre sorunlarına nasıl dikkat çekileceği hususunda öğrencilerin dile getirdikleri öneriler ise televizyonlarda yayınlanacak reklam (2) veya kamu spotları, gazete afişleri, dergi yazıları, gezici araç reklamları, el broşürleri, şehir meydanlarında gösterilecek tanıtıcı videolar (2), tiyatro gösterileri (2), broşürler, sosyal medya, daha fazla afiş sergilenmesi (3) ve yılda birkaç kez yapılacak eğlenceli kampanyalardır. Bir öğrencinin "Bu konuda insanları bilgilendirmeliyiz. Altı ayda bir büyük bir eğlence düzenlenir. Orada çevreyle ilgili bilgilendirici konuşmalar yapılabilir. Sadece çevreyle ilgili olsa kimse gelmez. Ama etkinlik olursa hem gelirler hem de onu dinlerler." (Odak 5 Ö2) şeklindeki ifadesi, iş çevre farkındalığı olunca öğrencilerin nasıl etraflıca düşünebildiklerini göstermektedir. Öğrencilerin çevre sorunlarının çözümüne yönelik önerileri ise mümkün olduğunca ağaç dikilmesi, parfüm kullanımının azaltılması veya sınırlandırılması, belediyenin her evin önüne çöp kovası koyması ve her eve doğalgaz bağlanmasıdır.

4.TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmacıların gözlemleri neticesinde çalışmanın pek çok yönden öğrencilerde olumlu bir etki bıraktığı söylenebilir. Projenin ilk aşamasında öğrencilerin çevrelerindeki kişilerle mülakat yapması; sözel iletişim becerilerinin gelişmesine katkıda bulunmuştur. Mülakattan elde ettikleri bilgileri kategorize ederek kâğıda aktarmaları, bilişsel yönden gelişmelerini sağlamıştır. Projenin başındaki afiş konularının belirlenmesinden afişlerin oylanmasına kadarki geçen bütün aşamalarda öğrenciler aktif bir şekilde görev almışlardır.

Bu çalışmanın asıl amacı, öğrenciler arasında bir afiş yarışması yapmak değildir. Manisa'daki çevre sorunları ile ilgili öğrencilerde farkındalık yaratmak ve öğrencilerin grup işbirliği içinde aktif öğrenme yaşantılarını sağlamaktır. Bunun neticesi olarak hazırlanan afişler; okuldaki öğretmenlerden oluşan herhangi bir kurul ya da okuldaki diğer öğrenciler tarafından oylanmamıştır. Çalışma grubundaki öğrenciler, hazırladıkları afişleri bizzat kendileri oylamışlardır. Böylelikle öğrenciler arasında rekabetten ziyade işbirliğini artırmak ve öğrencilere demokratik değerleri benimsetmek amaçlanmıştır. Öğrencilere projenin bir yarışma olmadığını ve sınıfın tamamının ortak emeği olduğu söylenmiştir.

Araştırmanın bulgularına dayanarak bu çalışma sonucunda öğrencilerin çevre konusunda daha bilinçli hale geldiği söylenebilir. Ayrıca davranışlarında olumlu yönde değişiklikler olduğu gözlenmiş; öğrencilerin tamamına yakını artık yerlere çöp atmayacağını ve bundan sonraki yaşamlarında çevre konusunda daha duyarlı olacaklarını iletmişlerdir. Çevre sorunları karşısında öğrencilere sadece teorik bilgiler vermek yerine bu araştırmada öğrenciler bizzat sorumluluk alıp aktif bir şekilde görev almıştır. Öğrencilerin hazırlamış olduğu afişlerin okul ve reklam panolarında sergilenmesi; insanların çevre sorunlarına olan farkındalığı arttırması bakımından önemlidir. Öğrencilerin kendi yaptıkları afişlerin sergilendiğini görmesi; gurur duymalarını, kendilerini değerli ve işe yarar hissetmelerini sağladığı söylenebilir. Topluma katkılarının olduğunu düşünmeleri, öğrencilerin sosyal katılım becerilerinin gelişmesi bakımından çok önemlidir. Öğrencilerin afiş hazırlama sürecinde grupla işbirliği içinde çalışmaları neticesinde, birbirlerini daha yakından tanıyarak arkadaşlıkları ve samimiyetleri artmıştır. Bu durumun öğrencilerin daha fazla sosyalleşmesine, derse güdülenmesine ve Sosyal Bilgiler dersine olan tutumlarının olumlu yönde değişmesine katkı sağladığı söylenebilir. Zhongguo (2004) Çin'deki bir ortaokulda yeşil okul kurulması projesinin çıktılarını araştırmıştır. Proje kapsamında okuldaki bütün öğretmen ve öğrencilere çevre bilimiyle bilgiler verilmiş ve çevreyi koruma davranışları günlük yaşamlarının bir parçası haline gelmiştir. Yazar projenin okul standartlarını artırdığını, öğretmen ve öğrencilerin potansiyellerinin ortaya çıkmasında katkıda bulunduğunu ve okuldaki paydaşların çevresel farkındalığını artırdığını belirtmiştir. Stern, Powell ve Ardoin (2008) tarafından yapılan araştırmada ise Amerika'da Büyük Smoky Dağları Millî Parkı'nı ziyaret eden okul grupları içerisinden seçilen öğrencilere çevre farkındalık anketi uygulanmıştır. Yazarlar kısa vadede öğrencilerin çevresel bilinç kazandıklarını belirtmiş; üç ay sonra yapılan son-test sonuçlarında da çevresel farkındalık düzeylerinin devam ettiği sonucuna ulaşmışlardır. Yukarıda verilen çalışmaların sonuçlarına bakıldığında öğrencilerin aktif yaşantılarla dâhil oldukları eğitim yaşantıları sonucunda çevresel bilgi ve farkındalıklarının olumlu yönde geliştiği sonucuna ulaşılabilir.

Bu araştırma öğrencilerin var olan çevre duyarlılıklarını belirlemekten ziyade çevre konusunda bilinçlenmelerini sağlaması açısından önemli görülmektedir. Öğrencilerin çevrelerindeki insanlarla mülakat yapmaları iletişim becerilerinin gelişmesine, afişleri hazırlarken gruplar halinde çalışmaları araştırma ve problem çözme becerilerinin gelişmesine katkı sağladığı söylenebilir. Afişlerin hazırlanmasında internetten faydalanmaları bilgi teknolojilerini kullanma becerilerinin gelişmesine, özgün afişler çizmeleri yaratıcı düşünme becerilerinin gelişmesine katkı sağladığı söylenebilir. Afişlerin oylanması sırasında karşılaştırma yapmaları, karar verme becerilerinin gelişmesine katkı sağladığı söylenebilir.

Bu çalışmadan çıkarılacak en önemli sonuç ise çevre konusunda teorik bilgilerle uygulamalı çalışmaların birleştirilmesi, bu sayede öğrencilerin sosyal katılım ve sorumluluk alma becerilerinin geliştirilmesi gerekliliğidir. Bu doğrultuda öğrenciyi merkeze alan çalışmalara ağırlık verilmesi daha faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

Alım, M. (2006). Avrupa birliği üyelik sürecinde Türkiye'de çevre ve ilköğretimde çevre eğitimi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 14(2), 599-616.

Ata, B. (2012). Sosyal Bilgiler Öğretim Programı. Öztürk, C. (ed.). Sosyal Bilgiler Öğretimi. (s. 33-47). (3. Baskı). Ankara: Pegema Yayıncılık.

Atasoy, E. ve Ertürk, H. (2008). İlköğretim öğrencilerinin çevresel tutum ve çevre bilgisi üzerine bir alan araştırması. Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt-Sayı: 10-1

Ay, Selanik, T. (2010). Sosyal bilgiler dersinde çevre bilinci kazandırmada medya ürünlerinden yararlanmaya ilişkin öğrenci görüşleri. Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi, 1(1), 76-93.

Aydın, F., ve Çepni, O. (2012). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi (Karabük ili örneği). Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 18, 189-207.

Ayvaz, Z. (1998). Çevre eğitiminde temel kavramlar el kitabı, İzmir: Çevre Koruma ve Araştırma Vakfı, Çevre Eğitim Merkezi Yayınları No:5.

Baykan, A. R. (2004). Türkiye çevre atlası. Türkiye Cumhuriyeti Çevre ve Orman Bakanlığı ÇED ve Planlama Genel Müdürlüğü Çevre Envanteri Dairesi Başkanlığı, Ankara.

Budak, B. (2008). Çevre eğitiminin yeri ve uygulama çalışmaları, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Cohen, L., Manion, L. ve Morrison, K. (2000). Research methods in education (5. Bs.) Londra: Routlage Falmer.

Çiftçi, S. (2014). Sosyal bilgiler öğretiminde proje tabanlı öğrenme. Turan, R. (ed). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1. (s. 165-190). (2. Baskı). Ankara: Pegema Yayıncılık.

Demirbaş, M., ve Pektaş, H. M. (2009). İlköğretim öğrencilerinin çevre sorunu ile ilişkili temel kavramları gerçekleştirme düzeyleri. Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED), 3(2), 195-211.

Ergün, M. (2009). Eğitim felsefesi, Ankara: Pegema Yayınevi.

Gökçe, N., Kaya, E., Aktay, S. ve Özden, M. (2007). İlköğretim öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları. İlköğretim Online, 6(3), 452-468.

Koparal, A. S. (2012). Çevre sorunlarının nedenleri. Çevre Sorunları ve Politikaları. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını No:1524.

KYOTO. (1997). Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Kyoto Protokolü. 20.12.2014 tarihinde www.csb.gov.tr/db/iklim/editordosya/kyoto_protokol.pdf adresinden alınmıştır.

MEB. (2005). İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6. sınıf öğretim programı ve kılavuzu. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.

Neuman, W., L. (2013). Toplumsal araştırma yöntemleri nitel ve nicel yaklaşımlar. (Çev. S. Özge). Yayınodası Yayınları. (Orijinal çalışmanın yayın tarihi 1991).

Özdemir, O. (2010). Doğa deneyimine dayalı çevre eğitiminin ilköğretim öğrencilerinin çevrelerine yönelik algı ve davranışlarına etkisi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 27, 125-138.

Seçgin, F., Yalvaç, G., ve Çetin, T. (2010). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin karikatürler aracılığıyla çevre sorunlarına ilişkin algıları. In International Conference on New Trends in Education and Their Implications (Vol. 11, No. 13, 391-398).

Stern, M. J., Powell, R. B. & Ardoin, N. M. (2008). What difference does it make? Assessing outcomes from participation in a residential environmental education program. The Journal of Environmental Education, 39(4), 31-43.

Torunoğlu, E. (2012). Çevre, ekosistem ve temel kavramlar. Çevre Sorunları ve Politikaları. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını No:1524.

UNCED. (1992). United Nations Conference on Environment and Development. Rio de Janerio. 19.12.2014 tarihinde http://www.un.org/documents/ga/conf151/aconf15126-3 adresinden alınmıştır.

UNCHE. (1972). United Nations Conference on the Human Environment, Stockholm. 19.12.2014 tarihinde http://www.unep.org/Documents.Multilingual/Default.asp?DocumentID=97 adresinden alınmıştır.

UNESCO-UNEP (1978, April). Intergovernmental conference on environmental education-final report. 19.12.2014 tarihinde http://www.gdrc.org/uem/ee/EE-Tbilisi_1977.pdf adresinden alınmıştır.

Ünal, F. (2011). İlköğretimde sürdürülebilir çevre eğitiminde suyun yeri. Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim, 11(131), 68-74.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yücel, S. ve Morgil, F. İ. (1998). Yükseköğretimde çevre olgusunun araştırılması. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14(14).

Zhongguo, T. (2004). Establishing" green schools" and enhancing teachers and students' environmental awareness. Chinese Education & Society, 37(3), 94-96.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

The concept of environment that can be described as physical, biological, social, economic, and cultural platform on which human beings and other creatures maintain their relationships and interact together along with their lives has been part of agenda of individuals and societies since ancient times (Torunoğlu, 2012: 3). On the purpose of enhancing welfare level of human beings, their actions to modify the environment with the aid of the technology and consumption of resources irresponsibly have caused environment issues which threaten future of humanity more than ever (Ünal, 2011: 68). Basic cause of environmental pollution, which deranges the balance between human beings and nature, is the industry phenomena that flourished during 19th and 20th Centuries, and that has caused transformation of natural environment and led formation of new social environment (Yücel ve Morgil, 1998: 84). Environment pollution has been increasing due to geometrically increasing world population, unplanned industrialization and urbanization, nuclear tests, regional clashes, agricultural herbicides and pesticides, artificial fertilizers, and chemical substances such as detergents (Koparal, 2012: 24).

2. Method

In the present study, a poster project study was conducted on the purpose of developing students' environmental sensitivity. The aim of the poster project is to increase awareness of society in environmental issues with the Manisa territory, and to ensure that students are informed about environmental issues where they sustain their lives and to gain environmental conscious. Students took an active role in groups to carry out their tasks in every stage of the project. During the project, it was aimed that students to educate themselves about environment in terms of cognitive and affective aspects. Prepared posters were exhibited on walls at the school. Based on the poll organized among students, the first three posters ranking the highest were determined and they were exhibited on the billboards across the city. Stages of the poster preparation process are presented below:

14- In the classroom consisted of 34 individuals, students were separated in ten groups. Then, these groups were informed about each stage of the study.
15- Each student was asked for making an interview five residents of Manisa concerning environmental issues of the city. Students asked participants following questions: "What is the most important environmental issue of Manisa?", "What are the causes of this environmental issue that you stressed?" and "Based on your opinion, what is the solution of this environmental issue; and who should do what about solution of these issues?"
16- Minutes filled in during interviews were analyzed by descriptive method. As a result of these interviews, following issues were found significant by participants: air pollution (f: 56), waste management (f: 29), transportation and traffic (f: 22), car parking (f: 18), irregular urbanization (f: 15), insufficient park and recreational area (f: 14), water pollution (f: 11), noise (f: 9), industrial wastes (f: 8) and street animals (f: 3). These environmental issues were written on the board while their frequencies were hidden. Then, students were asked for to select three of the ones written on the board so that they can answer the

question of *"In your opinion, what is the most significant environmental issue of Manisa?"*. At the end of the polling, students selected waste management, insufficient park and recreational areas, and air pollution.

17- Groups were asked to select the subject that they want for their poster study. Four groups selected waste management issue, another four groups selected park and recreational area issue, and the rest of the two groups selected air pollution issue.

18- Groups were given fifteen days period to prepare their posters. They were informed that they can use this period to take advantage of internet and people around to get some information; but posters and their mottos are required to be unique.

19- At the end of this period, these groups exhibited their posters for teachers and students. Researchers made necessary warnings to teachers not to make comments about posters as if they influence students' opinion. Students selected best three posters through polling process in the exhibition hall.

20- As a result of selection conducted by students, selected three posters were presented to the attention of major by school principal and researchers so that they could be exhibited on billboards across the city. As major welcomed this project with great interest and ensured that the posters were to be exhibited on billboards in downtown and sanitation vehicles. Moreover, he stated that this project inspired him to expand this project across the other schools in counties and that they will conduct similar projects concerning environmental sensitivity.

21- In order to determine what do students feel during the project and whether their sensitivity concerning environment has increased, or not, focus group discussions were arranged by the researcher in groups with two students.

Research model; exploratory research model was utilized for this study since it is an appropriate model for studies on the fields that have not been investigated frequently yet. In exploratory researches, since there is no much information on the issue in the beginning of the research, the research problems cannot be set clearly. Therefore, they necessitate this sort of qualitative method (Neuman, 2013: 53). Study group is consisted of 34 students at the 7th grade in a secondary school located in Yunusemre County of Manisa City in 2014-2015 education year. In this research, focus group discussions were conducted in order to determine students' opinions regarding their environmental sensitivity afterwards of the poster project, and to reveal what they feel during project. By applying content analysis on data collected by means of the focus group discussions, concepts and relationships were obtained through collected data.

3. Findings, Discussion and Results

As a result of observations of researchers, it is possible to state that this study left positive impressions on students in terms of numbers of aspects. In the first stage of the study, interviews of students with people in their neighborhood contributed their verbal communication skills. Categorizing and transfer of the information that they collected through interview also contributed in their cognitive skill. From the beginning of the project in which determination of poster subjects until scoring of posters for ranking, students exhibit active participation in all stages of the project.

The core purpose of the present study is to raise awareness among students concerning environmental issues of Manisa City and to create an active learning experience for students in group collaboration instead of organizing a simple poster competition. Prepared posters as a result of this project were not scored by a teacher's board or other students in the same school. Students in the study group voted posters that they prepared during the project. Thus, it was aimed to develop collaboration among students instead of competition and to allow them to gain democratic values. Students were informed that the project was not a competition and it was mutual effort of whole classroom.

Based on the research findings, it is possible to say that students are more conscious about environment. Moreover, positive developments were observed on their attitudes; almost all of students indicated that they will not litter and they will be more sensitive about environment in their rest of life. Instead of just giving theoretical information to students about environmental issues, it was allowed that students undertook responsibility in this research and participated in actively. Exhibition of posters prepared by students on school boards and on city billboards was important since they increase public awareness concerning environmental issues. As students see their posters in several public locations, their felt proud about what they achieved and valuable and useful for society. Feeling beneficent and valuable for society is important in terms of development of their social participation skills. Due to collaborative works within groups for preparing posters, students acquired chance to know each other more closely and their friendship and sincerity have developed. It is possible to conclude that this situation led students to socialize more, motivated students for the course, and allowed them to gain positive attitude toward social science course. At the end of the project, students realized their personal talents and gained self-confidence.

Based on the review of the relevant literature, it can be seen that there are numbers of studies focusing on determination of students' environmental sensitivity. On the other hand, this study differs from others with its purpose to raise students' awareness about environment instead of determining this. It is possible conclude that students' interviews with other peoples around contributed in their communication skills; and similarly, their group-works during preparation of posters contributed in development of their research and problem solving skills. It can also be said that usage of internet during preparation of posters contributed in their information technology usage skills; and designing unique posters contributed in development of their creative thinking skills. It can also be concluded that making comparison during voting process of posters contributed in development of their decision making process.